

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

- Klagesak nr.:** 1/2015
- Klager:** [REDACTED]
- Klagers prosessfullmektig:** Advokat Helge Rivrud
- Klagen gjelder:** Krav om kompensasjon etter
forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt
kompensasjonsordning.
- Beslutningsdato:** 24. august 2015
- I behandlingen har deltatt:** Anne Stine Eger Mollestad
Mille Haslund Mellbye
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen
- Konklusjon:** Klagen tas delvis til følge – skadelidte har krav
på kompensasjon med 75 % av 65 G.
Saksomkostninger for behandlingen av saken i
klageomgangen dekkes fullt ut.

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Han reiste ned for å gjøre tjeneste i ██████████ i kontingent ██████████. Den ██████████ ble kontingenten fløyet til ██████████. Under transporten fra flyplassen til basen, ble skadelidte truffet av en kule. Han ble påført en alvorlig hodeskade som blant annet medførte forstyrret taleevne og påførte han nerveskader.

I ██████████ fikk skadelidte utbetalt engangserstatning fra Forsvaret etter 70 % varig medisinsk invaliditet med kr. 154 350,- samt yrkesskadeforsikring med kr. 130 334,-. Utbetalingene ble senere justert noe opp slik at han gjennom disse ytelsene mottok til sammen kr. 329 843,-.

Skadelidte anla senere erstatningssak mot staten v/Forsvarsdepartementet. I ██████████ tilbydde departementet å utbetale til sammen kr. 1 243 860,- for menerstatning, tapt arbeidsinntekt, fremtidig inntektstap og antatte utgiftsøkninger i forbindelse med skaden. Det ble gjort fradrag for tidligere utbetalt erstatning med kr. 329 843,-. Departementet påtok seg også å dekke skadelidtes utgifter til juridisk bistand. Skadelidte godtok erstatning i brev ██████████.

Skadelidte har siden han ble truffet av en kule i hode i ██████████ slitt med betydelige fysiske skader/handicap. Skaden har gitt han kroniske følger som parese, dyspraxi og balanseproblemer. Han har også fått psykiske plager i form av søvnplager, depressivitet, angst og tidvis paranoide vrangforestillinger.

I 2011 har skadelidte fremsatt krav om kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen. Det hevdes at det ikke er gitt kompensasjon for hans psykiske skader som følge av FN-tjenesten, og at disse er dekningsmessige etter kompensasjonsordningen. SPK har innhentet medisinsk dokumentasjon og spesialisterklæring i henhold til mandatet for kompensasjonsordningen.

Det er i saken innhentet en spesialisterklæring fra psykiater Michael Setsaas, avgitt 19. september 2014. Dr. Setsaas skriver at skadelidte har som følge av skuddskaden pådratt seg alvorlige følgetilstander av fysisk art. Ut fra den vurderingen han har foretatt av skadelidte, finner han klare holdepunkter for at skadelidte også har utviklet en kronisk forløpende depressiv tilstand, residiverende psykotiske symptomer og symptomer forenlig med tilstanden posttraumatisk stresslidelse i form av mareritt, unngåelsesadferd og isolasjon. Han konkluderer med at skadelidte oppfyller vilkårene for F33.3 Tilbakevendende depressiv lidelse, aktuell episode alvorlig med psykotiske symptomer, og F43.1 Posttraumatisk stresslidelse.

Skadelidte fikk ved SPKs vedtak av 21. november 2014 avslag på søknad om kompensasjon (35 G og 65 G) under henvisning til at det ikke forelå faktisk eller rettslig årsakssammenheng mellom de psykiske skadene og tjenesten. Den psykiske skaden hadde oppstått i kjølvannet av de fysiske skadene og måtte derfor anses å være en følge av disse, og ikke av selve hendelsen denne dagen. Skadelidte har i brev av 18. desember 2014 påklaget vedtaket. Begrunnelsen bygger i det vesentlige på at psykiske problemer utledet av fysiske skader påført under FN-tjeneste, må likestilles med psykiske skader påført på grunn av en belastende tjeneste. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidte møtte sammen med sin advokat for nemnda. SPK var også tilstede i møtet.

2. Nemndas vurdering

Det er uomtvistet at skadelidte i dag har en psykisk belastningsskade i form av en PTSD. Det rettslige grunnlaget for rett til kompensasjon etter forskriften er at det foreligger en varig psykisk belastningsskade som følge av tjeneste i internasjonal operasjon, jf. forskriften § 3. Det er videre et vilkår at den tjenesteutløste psykiske skaden har medført en varig ervervsmessig uførhet hos skadelidte.

For at tjenesten skal anses som årsaken til skadelidtes psykiske plager, må tjenesten ha vært en nødvendig betingelse for at skadelidte har utviklet de psykiske plagene han sliter med i dag. Som utgangspunkt er det skadelidte selv som har bevisbyrden. Etter forskriften stilles det krav om alminnelig sannsynlighetsovervekt.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningen, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22.11.2010, hvor det heter: *«Da de fleste kravene under kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, skal beviskravet praktiseres lempeligere enn etter et krav under det alminnelige erstatningsmessige grunnlag.»*

Nemnda finner likevel grunn til å presisere at de samme lempelige krav til bevisvurdering ikke kan gjelde for så vidt gjelder spørsmålet om skaden er en adekvat følge av hendelsen. Det er en rent rettslig årsaksvurdering, slik nemnda ser det, og kan av den grunn ikke underlegges samme lempelige beviskrav. Forutsatt at det foreligger en faktisk årsakssammenheng, må nemnda således ta stilling til om skadefølgen er en påregnelig og nærliggende følge av hendelsen eller om den er for fjern og avledet til at det er naturlig å knytte ansvar til den. Denne vurderingen bygger på alminnelig erstatningsmessig grunnlag.

Nemnda ser først på spørsmålet om det foreligger en faktisk årsakssammenheng. Det er utarbeidet en spesialisterklæring av dr. Michael Setsaas. Erklæringen er avgitt i henhold til mandat utarbeidet av Forsvarsdepartementet. Av erklæringen på side 11 fremkommer:

«Ved denne utredningen er det fremkommet klare holdepunkter for at han også har utviklet en kronisk fortløpende depressiv tilstand, residiverende psykotiske symptomer, og symptomer forenelig med PTSD i form av mareritt, unngåelsesatferd og isolasjon».

På samme side fremkommer videre:

«Den sakkyndige har ikke kunnet påvise andre mulige årsaker til skadelidtes psykiske sykdomsutvikling enn den skaden han ble påført med de senere følgetilstandene av skaden, behandling og rehabilitering».

Den sakkyndige konkluderer etter dette på side 12 med følgende:

«Det anses å være sannsynlighetsovervekt for at (skadelidtes) psykiske tilstand er en følge av den skuddskaden han ble påført med de senere følgetilstander av denne».

Skadelidte møtte for nemnda og redegjorde for situasjonen fra han ble skutt og skadet. Han opplyser å ha blitt behandlet på sykehus i [REDACTED] i om lag 14 dager frem til han ble fraktet

hjem til Norge for å få medisinske behandling. I løpet av disse ukene opplevde han å være helt alene gjennom store deler av døgnet, og han skal også ved flere anledninger ha blitt lagt i tvangstrøye av det personellet som jobbet ved det lokale sykehuset der han lå i denne perioden. Han forsto ikke språket. For nemnda forklarte skadelidte at det ikke bare var skuddskaden som hadde gjort at han sliter med psykiske plager, men også oppholdet på sykehuset i [REDACTED].

De symptomer som er beskrevet, tilsier etter nemndas vurdering at tjenesten har vært en nødvendig betingelse for å utløse skadelidtes psykiske skader. Det gjelder både tidspunktet for debuten av symptomene og det faktum at skyteepisoden skadelidte ble utsatt for under tjenesten, åpenbart kan medføre psykiske plager. For nemnda fremstår det således som utvilsomt at de faktiske omstendighetene knyttet til skadelidtes skuddskade fra [REDACTED] er årsaken til hans psykiske skader i dag. Tjenesten må dermed anses å ha hatt skadeevne, og denne har realisert seg i form av senere psykiske plager hos skadelidte.

Det er videre et vilkår for erstatningsansvar at årsakssammenhengen er adekvat. Sentralt i en adekvat årsaksvurdering står spørsmålet om skaden er en så upåregnelig, fjern og avledet følge av den skadevoldende handling at det ikke er rimelig å knytte ansvar til den, jf. bl.a. Rt. 2007 s. 172. I dommen kom Høyesterett til at det ikke var grunnlag for ansvar, idet sykdommen ikke ble ansett å stå i en nær og umiddelbar forbindelse med selve ulykken. Saken dreide seg om et fall fra stor høyde. Høyesterett kom til at det forelå faktisk årsakssammenheng. Imidlertid var ikke skadefølgen i form av schizofreni ansett å være adekvat. Det var ikke selve fallulykken som medførte utvikling av sykdommen, men de etterfølgende negative konsekvensene ulykken hadde for den skadelidte. I dommen uttaler Høyesterett blant annet:

«Ved dette fjernet sykdomsforløpet seg markert fra ulykken. As sykdom står således ikke i noen nær og umiddelbar forbindelse med selve ulykken – det dreier seg om et avledet og utpreget indirekte årsaksforhold. Det er også grunn til å tro at sykdomsutviklingen i ikke uvesentlig grad ble påvirket av samlivsbruddet – en utenforliggende faktor som ikke sto i noen sammenheng med ulykken. Alt i alt fremstår As schizofreni som en så upåregnelig, fjern og indirekte følge av ulykken, at det etter mitt syn ikke er rimelig å knytte ansvar til den» (69).

For nemnda fremstår utvikling av psykiske skadevirkninger som følge av den dramatiske skyteepisoden som ikke upåregnelig. Det er på det rene at skadelidte utviklet psykiske problemer i umiddelbar nærhet til hendelsene han ble utsatt for. Nemnda finner det sannsynliggjort at det er disse hendelsene som i stor grad har preget hans senere psykiske sykdomsbilde. Etter nemndas vurdering er derfor utviklingen av skadelidtes psykiske skader en adekvat følge av de hendelser han var utsatt for.

Nemnda legger til grunn at det er tilstrekkelig sannsynliggjort at det foreligger så vel faktisk som rettslig årsakssammenheng mellom skadelidte psykiske lidelser og tjenesten.

Etter forskriften § 3 er det også et vilkår at den tjenesteutløste psykiske skaden har medført en varig ervervsmessig uførhet hos skadelidte. Isolert sett utgjør den varige medisinske invaliditeten som følge av de psykiske skadene 30% iht den sakkyndige vurderingen. Tenker man den fysiske skaden borte, ville den psykiske skadens alvorlighetsgrad med stor grad av sannsynlighet hatt betydelig innvirkning på skadelidtes ervervsevne.

Skadelidte har tidligere mottatt erstatning for de fysiske skadene. Etter forskriften § 5 skal det gjøres fradrag krone for krone dersom det er utbetalt erstatning eller annen kompensasjon fra staten for den påførte skade. Forskriften må forstås dithen at krone for kronefradraget er knyttet til *samme* skade. Skadelidte har fått erstatning for den fysiske skaden, ikke den

psykiske. Da er det etter nemndas syn, ikke grunnlag for kronefradrag. Derimot vil det være grunnlag for å se hen til graden av ervervsuførhet den fysiske skaden isolert sett ville ha medført. Basert på den utbetaling som har funnet sted tilsier det at skadelidte har fått erstatning basert på ca. 25% ervervsuførhet. Det er basert på en rent økonomisk betraktning. De psykiske skadene henger sammen og det er vanskelig å isolere de psykiske følgeskadene etter skuddskadene, de psykiske skadene som følge av hendelsen og de psykiske plagene i forbindelse med behandling i [REDACTED]. Det er under enhver omstendighet en massiv psykisk påkjenning som skyldes tjenesten. Han har utvist stor vilje til å forsøke å komme tilbake i arbeid tross massive plager. De psykiske plagene har hindret ham og har også blitt forverret gjennom fravær av arbeid.

For nemnda er det av sentral betydning at den massive påkjenningen under tjeneste som har realisert seg i psykiske belastninger hos skadelidte, er beskyttet gjennom en særskilt kompensasjonsordning. Det vises til Rt. 2000 s 1614, hvor nettopp det faktum at lovgiver har valgt en standardisert erstatningsløsning er styrende for resultatet. Fra dommen siteres fra side 1632:

”Regler om standardisert erstatning for tap i fremtidig erverv (...) har imidlertid til formål å effektivisere erstatningsoppgjøret og å unngå tvil og uenighet om skadelidtes forventede utvikling dersom yrkesskaden ikke hadde inntruffet. Spørsmålet om hvor lenge skadelidte ville vært i arbeid uten yrkesskaden, antar jeg nettopp er en problemstilling som man har villet unngå tvil og uenighet om. Dersom det i alminnelighet skulle legges opp til bevisførsel om denne problemstilling, ville derfor ordningen med standardisert erstatningsutmåling som er etablert, i realiteten bli satt til side på et viktig punkt. Jeg tar ikke stilling til i hvilken utstrekning dette synspunktet kan anvendes uten reservasjoner. Det er mulig at det kan foreligge spesielle tilfeller hvor man vil komme til at reglene om standardisert erstatning ikke kan anvendes. Jeg antar at det kan reises spørsmål om dette vil være situasjonen når det allerede da skaden inntrer, er på det rene at skadelidte om kort tid ville gå ut av arbeidslivet.”

Sett i lys av de politiske beveggrunner for innføring av kompensasjonsordningen sammenholdt med det faktum at det er en standardisert erstatningsordning, er det etter nemndas vurdering grunn til å konkludere med at tjenesten har hatt betydelig negativ innvirkning på skadelidtes livskvalitet, i form av utviklingen av en alvorlig grad av PTSD. Etter nemndas syn skiller saken seg klart fra andre saker der man har blitt syk av andre skader som ikke er tjenesterelatert. Nemnda finner det således sannsynliggjort at vesentlige deler av skadelidtes ervervsmessige uførhet skyldes hans psykiske plager fra tjenesten. Nemnda har etter dette funnet grunnlag for at 75 % av skadelidtes ervervsevne må anses knyttet til de psykiske komponentene i hans sykdomsbilde. Han tilstås derfor 75 % av 65G.

For klageomgangen har advokat Rivrud fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på totalt kr. 25 313,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 11 timer og 15 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Sakskostnadene dekkes fullt ut.

For skadelidtes fremmøte er det lagt frem et krav på totalt kr. 7001,- som også inkluderer utgifter i forbindelse med at skadelidtes kone møtte for nemnda. Nemnda vil bemerke at det normalt kun er skadelidtes reisekostnader som dekkes under ordningen. Det er imidlertid fremlagt legeerklæring, hvor det fremgår at skadelidte har behov for reisefølge. Nemnda finner det derfor rimelig at også kostnadene for skadelidtes kone dekkes all den tid utgiftene ligger innenfor det rimelige og nødvendige.

3. Konklusjon

Klagen tas til følge i det skadelidte har krav på 75 % av 65 G etter kompensasjonsforskriften.

Utgifter til juridisk bistand i forbindelse med klagebehandlingen dekkes med kr. 25 313,- inkl. mva. I tillegg dekkes skadelidtes kostnader i forbindelse med møte for nemnda med kr. 7001,-.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, xx. september 2015

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder